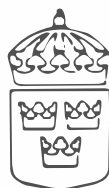


Motion till riksdagen

1989/90:A68

av Per-Ola Eriksson (c)

med anledning av prop. 1989/90:76
Regionalpolitik för 90-talet



Mot.
1989/90
A68-72

Den socialdemokratiska politiken efter regeringsskiftet 1982 har dåligt för-
mått utnyttja högkonjunkturen för att skapa regional balans och en positiv
utveckling i ett glesbygdslän som Norrbotten. Den regionala obalansen har
förvärrats. Det är bristerna i främst den ekonomiska politiken och närings-
politiken som bidragit till att 1980-talet har blivit ett förlorat decennium för
Norrbotten och dess befolkning.

I stället för en kraftfull regionalpolitik har den socialdemokratiska rege-
ringen stimulerat och prioriterat storföretag och de mest expansiva regio-
nerna. Bl.a. innebar den stora devalveringen med 16 procent hösten 1982 en
kraftig stimulans till de stora och exportinriktade företagen, vilka främst är
lokaliserade till andra och mer expansiva regioner i södra och mellersta Sve-
rige. Regeringspolitiken har i övrigt också främst gynnat storföretagen på
småföretagens bekostnad.

Den s.k. "tredje vägens ekonomiska politik" har kraftigt bidragit till kapi-
talkoncentration, befolkningskoncentration och överhettning i storstadsom-
råden. Koncentrationsområdena har också drivit på löneglidningen och kun-
nat erbjuda bättre ekonomiska villkor än många småföretag i t.ex. Norrbot-
tens inland. Detta har gjort att arbetskraften lockats till storstadsområdena
med efterföljande problem för glesbygdsföretag som inte kunnat konkurrera
om arbetskraften.

Med den inriktning som regeringens näringspolitiska och regionalpolitiska
propositioner har finns det ingenting som talar för att koncentrationen i sam-
hället kommer att brytas. Förslaget om försämrade stödformer, begränsning
av de regionalpolitiska stödområdena, indragning av kapital från utveck-
lingsfonderna och Norrlandsfonden m.m. kommer att verka i mycket nega-
tiv riktning.

Regionalpolitiskt förlorat årtionde

1980-talet blev ett förlorat årtionde för Norrbotten. Det bor nu ca 4 200 per-
soner färre i Norrbottens län än vid ingången av 1980-talet. För inlandskom-
munerna är befolkningsutvecklingen särskilt allvarlig. Totalt uppgår befolk-
ningsminskningen till drygt 6 900 personer i inlandskommunerna. Detta är
en katastrof och visar bristerna i den förda regionalpolitiken under 1980-ta-
let.

Endast fyra av kommunerna i Norrbottens län kan uppvisa en befolkningsökning, nämligen Luleå, Piteå, Boden och Haparanda. För dessa kommuner uppgår ökningen till drygt 3 600 personer. Det visar att 1980-talet har inneburit en ökad obalans inom länet med ökning i de stora kustkommunerna medan inlandet fortsatt att avfolkas. Långsiktigt är detta allvarligt eftersom klyftan mellan kustregionen och inlandskommunerna och Tornedalen ökar.

Könsmässigt och generationsmässigt har befolkningsutvecklingen blivit allt mer oroande. Bristen på yngre kvinnor leder till att det sociala systemet i stora områden slås sönder. Särskilt utflyttningen av unga flickor är allvarlig.

Utveckla hela länet

För hela Norrbottens vidkommande är det nödvändigt att ha bosättning över hela länet och inte enbart i några större centralorter. Näringslivet, den offentliga sektorn, sjuk- och hälsovården samt utbildningsväsendet kan inte långsiktigt upprätthållas utan ett ökat befolkningstal i flera av länets kommuner.

De regionalpolitiska åtgärderna under 1990-talet måste främja en rättvis fördelning av välfärden för människorna i olika delar av landet. Det behövs också en bättre samordning och helhetssyn på olika politiska områden. Regionalpolitiken måste leda till bosättning, arbetstillfällen, utbildning, god miljö och allmänt goda livsbetingelser i alla delar av Norrbottens län.

Inflyttning behövs

Den negativa befolkningsutvecklingen för kommunerna i inlandet, malmfälten och Tornedalen måste hejdas och vändas. I annat fall riskerar stora geografiska områden inom länet inom något eller några decennier att bli fullständiga ödebygder.

Det krävs inte bara stopp för utflyttningen från kommunerna i inlandet. Det behövs också en inflyttning till de stora områden som länge haft vikande befolkningssiffror. Detta är nödvändigt om de skall kunna överleva och utvecklas långsiktigt.

Koncentrationen till några få större kustkommuner måste hejdas. De regionalpolitiska åtgärderna för länet måste ges en inriktning som skapar förutsättningar för inomregional balans. Målsättningen bör vara att Luleå, Bodens och Piteå kommuners andel av länets totala befolkningstal långsiktigt inte får öka.

Den regionalpolitiska medelsarsenalen måste också förändras. Utöver traditionellt företagsstöd är det nödvändigt att i ökad utsträckning rikta olika stöd till enskilda individer. Varje människa måste få direkta fördelar av att bo och bosätta sig i de kommuner och kommundelar som under lång tid utsatts för avfolkning och där det behövs en ordentlig inflyttning.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om individinriktade åtgärder i syfte att stimulera bosättning i glest befolkade områden.

Områdesindelning

Regeringen föreslår i propositionen en nys.k. stödområdesindelning. Nuvarande indelning i av kommunerna i tre områden A, B och C föreslås ersättas av endast två områden som skall benämnas områdena 1 och 2.

Stödområde 1 bör, enligt regeringen, omfatta kommunerna Arjeplog, Arvidsjaur, Gällivare, Haparanda, Jokkmokk, Kalix, Kiruna, Pajala, Övertorneå och Övertorneå.

Stödområde 2 föreslås omfatta Eidefors och Gunnarsbyns församlingar inom Bodens kommun, Markbygdens kyrkobokföringsdistrikt inom Piteå kommun samt Älvsbyns kommun.

Denna områdesindelning innebär att stora delar av Piteå och Bodens kommuner samt hela Luleå kommun inte längre skall vara regionalpolitiskt prioriterade områden. Regeringens motiv för denna begränsning av stödområdet är hänsynen till de pågående förhandlingarna mellan Sverige och EG.

Regeringens förslag att begränsa det regionalpolitiska stödområdet och att förändra principerna för nedsättningen av socialavgifterna är en förtida anpassning till EG. Det kan få betydande negativa effekter. Därför är regeringens förslag oacceptabelt.

I motsats till vad regeringen föreslår är det nödvändigt för Sverige att förstärka de regionalpolitiska resurserna. För att kunna motverka den ökade koncentrationsgrad som följer av den västeuropeiska integrationen behöver olika regioners närings- och infrastruktur förstärkas. Det behövs också väsentligt mer kraftfulla stödformer för näringslivsutveckling för att en positiv småföretagsamhet skall kunna skapas.

Det är också av andra skäl fel att regeringen ändrar i den regionalpolitiska områdesindelningen eftersom det innebär betydande osäkerheter för företagen vid etableringar. Spelreglerna för företagen måste vara stabila och långsiktiga, vilket det inte blir om områdesindelningen ändras med alltför korta intervaller.

Resursområden

Nu gällande områdesindelning bör i princip behållas. Det innebär således att områdena A, B och C även i fortsättningen bör gälla men med viss mindre förändring.

Begreppet stödområde bör också förändras och ersättas med benämningen "*resursområde*". Detta är en benämning som bättre motsvarar vad de olika områdena står för. Genom att tillvarata och utveckla de resurser, t.ex. naturtillgångar, nedlagda investeringar, människor och utvecklingsförmåga, som finns i olika områden bidrar detta till att skapa stabilitet och positiv utveckling för hela landet.

Enligt min mening bör Norrbottens län indelas i följande resursområden:

Resursområde 1:

Arjeplog, Arvidsjaur, Gällivare, Haparanda, Jokkmokk, Kalix, Kiruna, Pajala, Övertorneå och Övertorneå kommuner.

Boden, Piteå och Luleå med undantag för domkyrkoförsamlingen och Örnässets församling

Vattenkraftens vinster till länet

Centerpartiet har under nästan 15 år drivit kravet på att vinsterna från vattenkraften bör återföras till länet för att ekonomiska resurser skall skapas för näringslivsutveckling. Detta skulle på ett avgörande sätt tillföra Norrbotten kapital för att främja investeringar i näringslivet, vägar, kommunikationer, etc.

Under flera år avvisades förslaget om en utredning av en majoritet i riksdagen, men under andra hälften av 1980-talet blev det dock möjligt att skapa majoritet för ett riksdagsuttalande om att förslag om återförande av vattenkraftsvinsterna skulle prövas av den regionalpolitiska utredningen. Så har också skett, men regeringen framlägger inte något förslag utan väljer att ytterligare utreda frågan. Detta är otillfredsställande.

Riksdagen bör redan nu besluta om att en del av vattenkraftsvinsterna, motsvarande 1 öre/kWh, skall återföras till Norrbotten och berörda vattenkraftskommuner för bl.a. utveckling av näringslivet. Detta skulle betyda att Norrbottens län årligen tillförs minst 150 miljoner kronor.

Sänkta socialavgifter

Riksdagen beslutade 1982, efter förslag från regeringen Fälldin, om sänkning av arbetsgivaravgifterna med 10 procent i de fyra nordligaste kommunerna. Sänkningen omfattade alla företag och verksamheter med undantag för statliga och kommunala myndigheter samt försäkringskassor.

I samband med det s.k. Norrbottenspaketet 1983 upphävde riksdagen, på den socialdemokratiska regeringens förslag, beslutet och beslöt om nya principer. Det nya beslutet innebar att sänkningen med 10 procentenheter i första hand skulle omfatta vissa verksamheter, t.ex. tillverkningsindustrier, viss konsultverksamhet, hotell och campingplatser samt omfatta hela länet.

Detta har inneburit att betydande delar av länets näringsliv inte fått del av de sänkta arbetsgivaravgifterna och att samma stödnivå gäller oavsett om det varit glesbygd eller tätort.

I proposition 1989/90:76 föreslår regeringen, med hänvisning till EFTA och EG, att systemet med sänkta arbetsgivaravgifter åter skall förändras. För Norrbottens del innebär det bl.a. att nedsättningen blir 10 procentenheter i stödområde 1, den s.k. frizonen i Svappavaara upphör vid utgången av år 1993, samt att malmgruvor, massa- och pappersindustri samt järn- och stålindustrin endast får 5 procentenheters nedsättning under fem år fr.o.m. den 1 januari 1991.

Med hänsyn till att systemet med sänkta arbetsgivaravgifter är ett verkligt och enkelt regionalpolitiskt stöd är det fel att som regeringen nu föreslår begränsa denna stödform.

Följande regler bör, enligt min uppfattning, gälla för nedsättning av socialavgifterna. Nedsättningen bör omfatta all verksamhet med undantag för statliga och kommunala myndigheter samt försäkringskassor:

Mot. 1989/90
A68

Resursområde 1:

Nedsättning med 10 procentenheter

Resursområde 2:

Nedsättning med 5 procentenheter

Med hänsyn till den besvärliga situation som jordbruket i hela Norrbotten befinner sig i med betydande avgång och stark produktionsminskning, är det synnerligen angeläget att nedsättningen av socialavgifterna för jordbruket och dess förädlingsindustrier uppgår till 10 procentenheter i alla tre resursområdena.

Kommunikationer

Väg- och trafikpolitiken måste syfta till att effektivt betjäna alla delar av Norrbottens län. Av den anledningen intar investeringar i kommunikationerna en central plats i regionalpolitiken.

Bra vägar och effektiva transporter är nödvändiga för att skapa ett livskraftigt näringsliv i hela länet. Basnäringarna fungerar inte utan ett bra vägnät, och bosättningen i stora delar av länet försvåras om vägarna inte håller en god standard och är framkomliga.

För stora delar av Norrbottens län är bilen ofta det enda transportalternativet. Möjligheten att utnyttja kollektiva transportmedel är liten. Samtidigt får människorna och företagen via skattsedeln solidariskt vara med och finansiera kollektivtrafiken och stora investeringar i kommunikationer i andra delar av landet.

Under tjällossning och stora delar av året har ca 350 mil av länsvägnätet nedsatt axeltryck. Detta motsvarar ca 50 % av det totala vägnätet i Norrbotten.

Enligt min uppfattning måste investeringarna i länsvägnätet öka och få en klar regionalpolitisk profil. Kommunerna i inlandet, malmfälten och Torne-dalen måste få en ordentlig upprustning av vägnätet. Även andra delar av länet där vägarna håller en undermålig standard måste komma ifråga.

Investeringsprogram för länsvägnätet

Ett tioårigt investeringsprogram för länsvägnätet bör genomföras. I första hand behövs det en upprustning, förstärkning och beläggning av grusvägnätet.

Riksdagen bör hos regeringen begära förslag om ett sådant investeringsprogram.

För budgetåret 1990/91 bör anvisas 200 miljoner kronor för upprustning, förstärkning och beläggning av grusvägar i Norrbotten.

Ett offensivt program för upprustning av vägnätet i Norrbotten skulle också ge betydelsefulla arbetstillfällen runt om i länet. Entreprenörer, ma-

skinfirmor, vägarbetare och tekniker skulle få nya och värdefulla arbetstillfällen. Ett sådant investeringsprogram skulle bidra till att skapa optimism och framtidstro i hela Norrbotten.

Mot. 1989/90
A68

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett program för individinriktade åtgärder i syfte att främja bosättning i glesbefolkade områden i Norrbotten,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den geografiska omfattningen och indelningen i resursområden,
3. att riksdagen beslutar om återföring av vinsterna från den vattenkraft som produceras i Norrbotten motsvarande 1 öre/kWh,
4. att riksdagen beslutar om sänkning av socialavgifterna enligt de riktlinjer som anförts i motionen,
5. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett tioårigt program för upprustning, förstärkning och beläggning av länsvägnätet i Norrbotten,
6. att riksdagen beslutar anvisa 200 milj. kr. för budgetåret 1990/91 för upprustning av vägnätet i Norrbottens län.

Stockholm den 26 mars 1990

Per-Ola Eriksson (c)